הדולפנין פרין ורבין [א] כבני אדם מאי דולפנין אמר רב יהודה בני ימא כל שביציו מבחוץ מוליד [ב] וכל שבפנים מטיל ביצים איני [א] והאמר שמואל ^אאווז ואווז בר כלאים זה בזה והוינן בה מ"ט אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים ותרווייהו מטילי ביצים אלא כל שזכרותו מבחוץ מוליד מבפנים מטיל ביצים [ב] כל שתשמישו ביום [ג] יולד ביום בלילה יולד בלילה כל שתשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה [ד] תשמישו ביום יולד ביום תרנגול בלילה יולד בלילה עטלף תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה אדם וכל דדמי ליה למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא [ג] דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [ד] בדק בקינה של תרנגולין מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת באכילה ביו"ט [ה] [ה] אימר לא בדק יפה והלא בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הוה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן [ו] ביצה שיצתה רובה מערב יו"ט [ו] וחוזרת מותרת לאוכלה ביו"ט [ז] כל שתשמישו ועיבורו שוה יולדים ומגדלים זה מזה [ח] הכל משמשין פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים כנגד פנים ואלו הן דג [ט] ואדם ונחש ומ"ש הני תלתא כי אתא רב דימי [ט] אמרי במערבא הואיל ודיברה עמהם שכינה תנא גמל אחור כנגד אחור: ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכנגדה באילן לוז כלב לחמשים יום וכנגדו באילן תאינה חתול לחמשים ושנים [י] יום וכנגדו באילן תות חזיר לששים יום [יא] כנגדו באילן תפוח שועל וכל מיני שרצים [יב] ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה בהמה דקה טהורה לחמשה חדשים [יג] וכנגדן באילן גפן בהמה גסה טמאה לשנים עשר חודש וכנגדו באילן דקל [י] טהורה לתשעה חדשים וכנגדה באילן זית הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והפיל והקוף והקיפוף לשלש שנים וכנגדן באילן בנות שוח אפעה לשבעים שנה [יד] וכנגדו באילן חרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה וימי עיבורו שלש שנים נחש לשבע שנים ולאותו רשע לא מצינו חבר ויש אומרים מוכססים [טו] מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום דר' יהושע בן חנניא שנאמר [י] ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה אם מבהמה [א] נתקללה מחיה לא כ"ש אלא לומר לך כשם שנתקללה הבהמה מחיה אחד לשבעה ומאי ניהו חמור מחתול כך נתקלל הוא מבהמה [טו] אחת לשבע דהוה ליה שב שני אימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחת לשלש [ב] שנים ומאי ניהו ארי מחמור כך נתקלל הוא מחיה אחת לשלש [ב] שנים דהוה ליה תשע שנים

מי

רש"י

ה"ג הדולפנין פרים ורבים מבני אדם. שאם בא אדם עליהם מתעברות הימנו: בני ימא. דגים יש בים שחציין צורת אדם וחציין צורת דג ובלע"ז שריי"נא: כל. מין שביצי הזכר [כ] כגון חיה ובהמה מבחוץ מוליד עובר ממש: וכל. מין שביצי זכר מבפנים מטילה הנקיבה ביצים: אווז. של ישוב ואווז של בר כלאים להרביע לפי שאין הזכרים דומים דזה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים: זכרותו. הגיד ואווז בר זכרותו מבפנים: ולמחר השכים. קודם היום ומצא בה ביצה מותרת דלא נולדה בלילי י"ט אלא מאתמול דתרנגולת אינה יולדת בלילה כדתני לעיל. [כא] יצתה רובה מותרת דבתר יציאת רובה אזלינן: כל שתשמישו ועיבורו שוה. כגון כשב ועז ששניהם [כב] פנים כנגד עורף וימי עיבורן שוה ששוהין חמשה חדשים ויולדין [כג] אם בא אחד על מין חבירו: ומגדלין. מניקין: שכינה עמהם. שנאמר (יונה ב) ויאמר ה' לדג: לעשרים ואחד יום. לאחר שנתעברה מן התרנגול שוהה ביצתה ליגמר עד אחד ועשרים יום: לוז. קורדל"א שגדילים בו אגוזים קטנים ומשעת פרחיו עד שעת גמר פריו [כ] [ה] שנים ועשרים יום: כלב לנ' יום. [כא] גמרה צורת הולד: וכנגדו באילן תבואה. כמאן דאמר (ברכות דף מ.) עץ שאכל אדם הראשון חטה היתה קרי לתבואה אילן: דקל. גדילין בו תמרים: ברדלס. אפא: קוף. שינ"א בלע"ז: קיפוף. כעין קוף הוא ויש לה זנב ובלשון אשכנז מרקט"א: אפעה. מתעבר אחר שבעים שנה שנולד: וימי עיבורו. משעת הפרח עד שעת גמר [כג] פירות: מוכססים. מין בנות שוח ולא בנות שוח ממש: מנא הני מילי. דנחש עיבורו שבע שנים: אם מבהמה נתקלל מחיה לא כ"ש. [כג] [ט] שפחותה יותר מן חיה שהרי עז ה' חדשים וחתול נ"ב [יום] והא נ"ל דהא מכל חיה היינו ארי או אפעה דא"כ ליכתוב מכל החיה ולא ליבעי בהמה: אלא להכי כתב תרווייהו לומר לך כו'. והכי משמע ארור הוא מכל הבהמה כמה שהיא ארורה יותר מן החיה כשם שהבהמה נתקללה מן החיה על אחת ז' ומאי ניהו חמור מחתול שבשנה יש ז' פעמים נ"ב כך נתקלל הוא מן הבהמה כגון מבהמה גסה טמאה אחד לשבע דבהמה טמאה גסה י"ב חדש ומשוב ז' פעמים י"ב חדש הייני אחד לשבע הן שבע שנים:

תוספות

הדולפנין פרין ורבין כבני אדם. כן גירסת הקונטרס וכן תוספתא (פ"א) [כד] יולדין ומגדלין מבני אדם: אימר יצתה רובה וחזרה. מכאן מתירין לקנות ביצים [כה] בליל שני של יו"ט של גליות חוץ מששני ימים טובים של ראש השנה לפי שקדושה אחת הן: תרנגולת כ"א יום כנגדה באילן לוז. פי' הקונטרס קורדל"א שגדלים בו אגוזים קטנים וריב"א מפרש [כו] שקדים שקורין אמנדל"ש דכתיב ושקדים (בראשית מג) [כז] מתרגם ירושלמי לוזים מקל שקד (ירמיה א) מתרגם חוטרא דלוזא [ו] וי"מ מקל שקד אחר לכ"א אף מי"ן כמוהו לתשעה כלב כן וינאץ השקד (קהלת יב) מתרגם שיגדא ויגמל שקדים (במדבר יז) [מתרגם] וכפית שגדין עוד אמרינן וינאץ השקד זה לוז של שדרה ממנה עתידים מתים לחיות לעתיד [ז] לבא לוז תרגום של שקד (ויקרא רבה):

באילן תות. אין ראיה מכאן שמברכין עליהן בורא פרי העץ דהכי [כח] אמרינן באילן דגן דאמיא כמ"ד (ברכות דף מ.) עץ שאכל ממנו אדם הראשון חטה היתה אלמא קרי לתבואה [כט] אילן ולא מברכין בהם פרי העץ ומיהו תותים הגדלים באילן מברכין פרי העץ אבל לא תותי שדה דאי שקלת לפירא לא הדר גווזא ומפיק ואין מברכין פרי העץ אלא כי הדר גווזא ומפיק [ח]:

ברדלס. פ"ה אפא [ל] ופ"ק דסנהדרין (דף טו:) פ"ה פוטו"ס וסוף פ"ק דב"ק (דף טז.) [אמרינן] ברדלס [א] אפא ואמרינן לגוע זה אפא [ט] וגיא הצבועים (ש"א יג) מתרגם חישר אפעיא מיהו ברדלס דהכא משמע דהוא כעין פוטו"ס ויולד לשלש שנים מדשינה אפעה לשבעים שנה וב' מיני ברדלס הן [י]: הקוף והקיפוף. [לא] מין חיה הוא מדחשיב להו בהדי פיל ואמר פ' הרואה (ברכות דף נז:) כל מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל [ס] והקיפוף ופ' המפלת (נדה דף כג.) אמרינן [ע] לא"ת ר"ת אומר הואיל ועיניהם הולכים לפניהם כשל אדם והוא כוס וינשוף (ויקרא יא) מתרגם קריא וקיפופא ויש קפוף אחר מין עוף פרק אלו טריפות (חולין דף סג.) אמר תנשמת כאות שבעופות ואמר כאות שבעופות קפוף ויש גרס קיפוד כדכתיב וירשוה קאת וקיפוד (ישעיה לד) ואי גרס קיפוף ותרי גווני קיפוף יש בעופות א"כ כי מפרש כאות שבעופות קפוף והיכי ידעינן בהו אי איירי בינשוף או בתנשמת: בנות שוח. על משנה [פ] דשביעית שלהן בשניה (שביעית פ"ה מ"א) פי' בירושלמי [לב] בכל שנה חונטין בה פירות ופירות שחונטין בשנה אחת אין נגמרין עד שלש שנים ולא כפי' ר"ח שפירש גבי [צ] ג' אילנות לא מפקין בכל שתא [ק] אלא [לג] עשרים מנייהו כגון בנות שוח לג' [ר] שנים ופ"ק דע"ז (דף יד.) גרס מוכססים בנות שוח מין אחד וכן שמו וקשה במסכת דמאי (פ"א מ"א) תנן הקלין שבדמאי לא נחשדו עמי הארץ עליהן משמע דלאו פירי חשוב נינהו ופ"ק דמסכת ע"ז (דף יד.) מפרש תאיני חוורתא ופרק ג' [לד] דנדרים (דף כ.) [ש] בנות שבע ותאנים לבנים שני מינין דאמר אילו הייתי יודע שבנות שבע בתוך כלכלה הייתי אומר תאנים לבנות ושחורות אסורות בנות שבע מותרות ונראה בנות שוח ושבע מיני תאנים הן אלא שבנות שוח רעות כדמשמע במתני' דהקלין שבדמאי וההיא דשביעית כסבור שאין שביעית נוהג בהן ובנות שבע יפות [לה] כדמשמע בשביעית (פ"ה) ובנדרים (דף כ.) ומסתמא אדם [לו] מן היפות אכל ונקראו שבע מן שבעת ימי אבלות ושוה שגרמו

ומאי ניהו חמור מחתול. דחתול לנ"ב יום ותימה למ"ד כלב מין חיה כדאיתא במסכת כלאים (דף סו:) שלשה [illegible] שנים:

אחד

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ט מהל' כלאים הלכה ה טוש"ע יו"ד סימן רצז סעיף ו:

לה ב ג (מיי' פ"א מהל' י"ט) טוש"ע או"ח סי' תקיג סעיף י:

מוסף רש"י

זה ביציו מבחוץ. בילי הזכרות ניכרין כלוח הכל מבחוץ (ב"ק נה.). יולד ביום. נקבותיו יולדות ביום [illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

מסורת הש"ס

[illegible]

תורה אור השלם

ו. ויאמר יי אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך: בראשית ג יד

הגהות הב"ח

[illegible]

לעזי רש"י

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible]

[illegible]

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones